

szettudósok sokkal nagyobb arányban kerülnek kutatói pályára, mint a humán- és főleg a társadalomtudományok képviselői (Fábri I., 2008, 83–98.). A köztestület szempontjából lényeges, hogy ez utóbbiakat és általában az egyéb területeken (például államigazgatás, önkormányzat, könyvtár, levéltár, vállalat) dolgozó PhD-fokozatosokat is megismerje és megnyerje az Akadémia, különös tekintettel arra, hogy stratégiai programok révén változatlanul fontos szerepet kíván betölteni a kiemelt figyelmet érdemlő társadalmi problémákról szóló diskurzusban.

Munkahelyek tekintetében nincs lényeges eltérés a fiatal és a senior köztestületi tagság között. Nem látható olyan tendencia, mely szerint szignifikánsan több fiatal dolgoz-

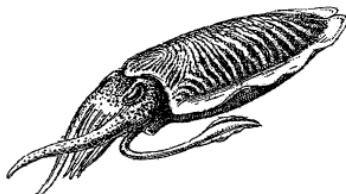
na az egyetem–MTA körön kívüli munkahelyen (például vállalatnál), mint ahányan a szeniorok közül ilyen szervezetekben dolgoznak. Változást csak országos tudománypolitikai döntéssel és eszközökkel lehetne elérni: a tudományos fokozattal rendelkezők foglalkoztatása szempontjából is nagyobb segítségre lenne szükség a kutatás-fejlesztésben és/vagy az innovációban érdekelt kis- és középvállalkozások növekedése, valamint a közszféra (egészségügy, közigazgatás, közoktatás) minőségi fejlesztése érdekében.

Kulcsszavak: fiatal kutatók, köztestület, PhD/DLA-fokozat, adatbázis, statisztika, munkahely, tudományos osztály, kémiai tudományok, motiváció, szeniorok.

IRODALOM

- Csépe Valéria (2008): „Édes teher” – Szerepválságban vannak-e a kutatónők? Magyar Tudomány. 11, 1396–1403.
- Fábri György (2002): „Mit tudunk a doktoráltakról?” www.unipresszo.hu/anyagok/PhDtanulmany.pdf
- Fábri István (2008): Doktoráltak a munkaerőpiacon. A PhD fokozat szerepe a szakmai karrierépítésben.

- In: Fábri István – Horváth T. – Kiss L. – Nyerges A. (szerk.): *Diplomás pályakövetés I. Hazai és nemzetközi tendenciák*. Educatio Társadalmi Szolgáltató és Közhasznú Társaság–OFIK, 83–98. http://www.felvi.hu/index.ofi?mfa_id=483&chir_id=10040
- Fiatal kutatók: doktori képzés és életpálya-modell*. 2009-ben záruló Jedlik-projekt. MTA Kutatásszervezési Intézet, www.mtakshi.iif.hu

Vélemény, vita

TUDOMÁNYFINANSZÍROZÁS – PÉNZSZÓRÁS MESTERFOKON

Mesterházy Ákos

az MTA levelező tagja
akos.mesterhazy@gabonakutato.hu

A tudomány kérdése, annak ellenére, hogy sokaknak úri passzióknak tűnik, mégis az ország további fejlődésének legfontosabb záloga. Ez természetesen az agrártudományra is igaz. Az, hogy tíz, tizenöt év múlva lehet-e nagyobb nyugdíjat fizetni, nagyobb fizetéseket adni, azon múlik, hogy az a hozzáadott érték, ami ehhez kell, az itthon, hazai tulajdonú vállalkozásoknál teremthető meg. Ez már mindenkit érint, mindenkinek a húsába vág. Ma a kutatásba-fejlesztésbe a GDP 0,7 %-át ruházzuk be a 2 % feletti EU-átlag, vagy a 3 % feletti finn adat mellett. Mivel az egy főre jutó GDP legfeljebb a fele az EU-átlagnak, az egy főre jutó kutatói ráfordítás az EU-átlag hatoda-tizede (a finnhez képest).

A globalizációnak nemcsak vesztesei lehetnek, mint eddig mi, hanem nyertesei is, ahogy az írek vagy a finnek, akik három évtizede a magyar szinten voltak, vagy talán még ott sem. Ez természetesen azon múlik, hogy ki tudjuk-e használni a lehetőségeinket.

A magyar tudomány még mindig sokkal jobban teljesít, mint ami a finanszírozásából következne, ehhez érdemes a *Magyar Tudo-*

mány augusztusi számában megjelent tudományometriai elemzéseket átnézni. Ma még megvan az az alap, amire még lehet építeni. Lehet, hogy holnap már késő lesz.

Mégis, mi az a modell, ami a legjobban működne és a beruházott összegek leghatékonyabb visszatérülését tenné lehetővé?

A tudomány-, illetve kutatásfinanszírozásnak három fő pillére van.

Intézményfenntartó állami finanszírozás

Ez korábban hosszú távú megrendeléseken alapult, és ez az, ami igen gyorsan épül le. Itt minden területen igen gyors a romlás, az MTA-hálózat még úgy-ahogy, romló színvonalon, de tartja magát. A korábbi ágazati minisztériumi kutatóintézetek többségét már a rendszerváltozás után felszámolták, az agrár kutatóhelyek felszámolása most van folyamatban, annyira, hogy nyom nélküli megszűnésük is reális lehetőség, vagyonukat privatizálják, a tevékenység pedig megszűnik. Ma már egyetlen, növényekkel foglalkozó intézet sincs az FVM kezelésében, a tehetséges fiatalok pedig külföldre vagy hazai nemzetközi

vállalatok leánycégeihez mennek háromszoros fizetésért. Más területek sem állnak sokkal jobban. Szegeden ötszáz PhD-hallgató van, de állás csak töredékük számára lesz.

A mezőgazdasági kutatóhelyek felszámolása állami politika, a szakállamtitkár nyilatkozata szerint Magyarországnak nincs szüksége agrárkutatásra, mert a nemzetközi cégek majd megoldják a magyar problémákat. Ez alapvető tévedés, bármely magánvállalat a saját profitjával törődik, egyetlen hazai és külföldi vállalatától sem várható el, hogy hazai közhasznú kutatásokat végezzen. A nemzetközi globalizált vállalatok – éppen a mostani válság mutatja – még saját cégük, saját hazájuk hosszú távú érdekeivel is szembemennek a rövid távú profitmaximalizálás parancsa miatt. Miért pont egy külföldi ország érdekei érdekelnék őket? Világossá kell tenni azt a döntéshozók előtt, hogy arra a kutatásra, amely nem hoz közvetlen profitot, arra egyetlen vállalkozás sem fog pénzt adni. De ettől még lehet az ország számára létfontosságú. Ez állami feladat, és az is marad, bármit mondanak is az aktuális kormányok. A magyar kutatóegyetemek mítosza is a múlté, ott is a lassú leépülés folyik jelentős minőségromlással. Ahol egy egyetemi tanszék évente egymillió forint ellátmányt kap, hogy ebből fedezze az összes infrastrukturális kiadást, folyóiratot, krétát stb., ott nem lehet kutatóegyetemről beszélni. A minimális működéshez még ötmilliót pályázatból vagy egyéb forrásból kellene még beszerezni, ez vagy sikerül, vagy nem. A tudósképzés, egy nemzetközi rangú kutató kinevelése tíz-tizenöt év. Ehhez stabil intézményrendszer kell, különben elkezdni sincs értelme a munkát, hiszen semmi garancia nincs rá, hogy be is lehet fejezni. Ez azután a kutatóintézmények pályázóképességét is tönkreteszi, hiszen számos intézményben már

alig van olyan szakember, akinek olyan nemzetközi rangú publikációi lennének, amelyek révén a kutatóhelyek gond nélkül pályázatképesek. Az is egyre fenyegetőbb, hogy a legtöbb pályázatnál szükséges önerő biztosítása a romló feltételek miatt egyre nehezebb, akár lehetetlenné is válhat. Ha a jelenlegi intézményekből a részben már nyugdíjkorban, utánpótlás nélkül dolgozó kutatók eltávoznak, akkor fog kiderülni, hogy csak hosszú évtizedes munkával lehet pótolni a hiányzó nemzedéket, ha lehet egyáltalán. Lassan elérünk oda, hogy a szétrohadó intézményrendszer totálisan alkalmatlan lesz pályázásra, mert már szakembere sem lesz, pénze sem lesz, és ha véletlenül nyer, akkor meg az a tragédia, hogy akár egy éven túl is visszatartják a pénzt, s akkor abba megy tönkre. Ráadásul az állam arra kényszerít minden, jobb sorsra érdemes kutatót, hogy munkaidejének minimum a felét vagy nagyobb hányadát jelentős túlmunka mellett abszolút bizonytalan eredményű munkába fektesse.

A pályázati rendszer és reformja.

A döntéshozók világszerte a pályázati rendszert tartják a tudományos problémák megoldása legfontosabb elemének. Ennek az az oka, hogy a források gazdaságos felhasználásában ezt gondolják a leghatékonyabb elemnek, ez az oka, hogy a magyar kutatásfejlesztési kiadásoknak is egyre növekvő hányada pályázati úton jut el a címzettekhez. A részben, vagy teljesen pályázatokra alapuló kutatási kiadások megtérülése azonban messze nem igazolja az optimista elvárásokat, sőt, egyre romló hatékonysággal működik. Mivel a hivatal nem tudja az alkotó embert ellenőrizni, hiszen a fürdőszobában is támadhat kiváló ötlet munkaidőn kívül, ezért ezer meg ezer trükkkel próbálkozik. Ezt hívják pályázatnak

(de sok egyéb ötlet is van) egyre bonyolultabb és átláthatatlanabb szabályozás mellett. A legújabb ötlet, hogy a százoldalas dokumentációt már a magyar mellett angolul is megkövetelik. Felmérte valaki, hogy ez mennyi munkát jelent? Elég lenne az angol is, ha már nemzetközi bírálókat is be akarnak vonni. Tavaly három nagy pályázatra négy hónapi munkám ment rá napi tizenkét órával a hét minden napján. És akkor még megkövetelik az impaktfaktoros dolgozatokat – csak azt kérdezem: *mikor írjuk?* –; a munkahely pedig az eredményt. A magyar rendszer is kezdi mutatni, de az EU-tapasztalatok is azt igazolják, hogy a jelen pályázati rendszer sokkal inkább rombolja a tudományt, mint fejleszti. Ennek legfontosabb okai a következők:

1. A pályázatok túlnyomó része két-három éves. Számos – agrárkutatási, élelmiszerbiztonsági, orvosi stb. – témában ez az időtartam nem alkalmas az adott témában folyó kutatás befejezésére, annak pedig kicsi az esélye, hogy a témát egy következő pályázatban is folytatni lehessen. Persze, két-három éves túlélest biztosít, ez sem kevés, de így is az íróasztalfiókokban gyűlnek a soha nem befejezhető, félig kész kutatási eredmények, melyek a felhasználásig nagy valószínűséggel sohasem jutnak el, és nemcsak ebben a témakörben. Ez azt jelenti, hogy a rájuk fordított energia úgy elvész, mint a sivatagi esőzés utáni időszakos vízfolyások a forró homokban.
2. Mivel a tematika, a kiírások állandóan változnak, a kutatók is kénytelenek témát váltani. Ma Magyarországon egyre több intézmény és kutatócsoport kizárólag pályázatokból tartja fenn a kutatómunkát. Így a kutató élete során akár nyolc-tíz, egymáshoz jószerivel alig kapcsolódó témával kénytelen foglalkozni, ez pedig

kizárja annak lehetőségét, hogy az adott szakterületen nemzetközi rangú szakember lehessen. Mire beletanul az új feladatba, már vége is; amikor kezdenének jönni a jó dolgozatok, de még kellene egy-két év munka, akkor vége. Ha nem jön be egy adott pályázat, szélnek lehet eresztani az egész gárdát, és ennek újraalkotása már nem fog menni. Tehát a humán tőkébe való beruházás optimális hatékonysága szempontjából is rossz. Mi most Szegeden éppen ilyen egyszeri és megismételhetetlen „lehetőség” előtt állunk.

3. Igen komoly probléma, hogy a rövid távon valamilyen eredményt hozó témák felé irányítja a pályázókat, így a hosszú távú, országos érdekeket szolgáló kutatómunkák visszaszorulnak, ami stratégiai szempontból megint csak értelmezhetetlen. Ahogy a honvédelmet sem lehet zsoldosokra bízni, úgy ezt sem. Igaz, ha nincs állami stratégia, akkor ez senkinek sem fog hiányozni, amíg valami rá nem világít a problémára.
4. Az állami közhasznú finanszírozás megszűnése az államnak, a közösségnek is rengeteg kárt okoz, mert teret ad megalapozatlan döntéseknek, amelyek rendre be is következnek. Ez a jogalkotástól kezdve mindenre kiterjed.
5. Ha megnéznénk, hogy az elmúlt két évtizedben mely kutatóintézmények jutottak jelentős pályázati forrásokhoz, nem lepődnek meg, ha a stabil, jelentős állami forrásokkal is finanszírozott kutatóhelyek vitték volna el a fejlesztési pénzek túlnyomó részét. A kutatóintézetek jelentős része azonban ma már forráshiányos, ezért esélye sincs pályázatban való részvételre, hiszen intézményfinanszírozásra sincs pénze, a pályázati pénzből viszont olyan kicsi a

rezsírész, hogy az intézményfinanszírozási feladatokat képtelen ellátni.

6. A vezető kutatók rendkívül túlterheltek, messze a kötelező munkaidőn túl dolgoznak, túlnyomórészt minden plusz fizetség nélkül. Ez egy ideig lehetséges, de biztosan nem évekig. Ha az állam a tizedét vállalná annak a felelősségnek, amit ezek a kutatócsoportok vállalnak az ország kutatási kapacitásainak átmentése érdekében, már nem is állnánk olyan rosszul. A fiatalok ezt már aligha fogják utánozni, különösen nem minimálbér körüli fizetésekért.

A jelenlegi, túlterjeszkedő pályázati finanszírozás tudománygyilkos, és nem hozza be a szükséges eredményeket. Ezért még a maradék kapacitások is leépülnek, megszűnnek. Ebből tudásalapú társadalom legfeljebb a vágyálmok szintjén lesz, gazdasági felemelkedés pedig még úgy sem.

Ugyanez a helyzet az EU-pályázatok esetében is. Az ország eddig többet szerzett vissza, mint amennyit befizetett, ez azonban aligha lesz tartható, különösen nem az agrárkutatások területén. Ráadásul, az FP7-es programnál már saját részt is le kell tenni. Ugyan miből?

Az már csak szomorú adalék, hogy a megnyert pályázatok elszámolása is rendkívül vontatott, gyakori az egyévesnél is hosszabb kifizetés, ami sok intézménynél önmagában gazdasági krízishelyzetet eredményez. Az is probléma, hogy volt olyan kiírás, amelynél csak néhány nap volt a beadási határidő.

Át kell gondolni sürgősen azt a hibás, káros és megalapozatlan elképzelést, hogy a pályázatos kutatás a leghatékonyabb finanszírozási forma. A tapasztalat azt mutatja, hogy azok tudnak ma is igazán sikeresen pályázni, akik az elmúlt évtizedek alatt folyamatosan dolgozhattak. **Tehát a sikeres pályázat alap-**

ja a jól működő intézményrendszer. Ezekre már ráépülhetnek azok a rövidebb távú pályázatos munkák, amelyek további fejlődési lehetőséget hoznak. Ez megakadályozna számos esetlegességet, ami a mai rendszert uralja. Így a pályázat befejezése után is folytatni lehet a munkát, nem vesznek el az eredmények, még ha átmenetileg kisebb energiával folyhat is tovább a kutatás. Mindenképpen meg kell erősíteni az akadémiai intézeteket, s valószínűleg a még nem akadémiai intézetek egy részét is az MTA alá lehetne rendelni a megfelelő támogatási háttérrel együtt. Itt elsősorban az agrárintézményekre gondolok, ahol már olyan is van, hogy hónapok óta bért sem fizetnek.

A másik fontos kérdés, mit kutassunk, hol hasznosul legjobban a felhasznált adóforint. Az elv egyszerű. Kutassuk elsősorban azt, ami a legnagyobb hozzáadott értéket termeli meg az egész nemzetgazdaság részére. Nem gondolom, hogy ezeket a tudományágakat most nekem lenne tisztem felsorolni, de az biztos, hogy az agrárkutatásnak és az egészséggel kapcsolatos tudományágaknak kiemelt szerepük kell, hogy legyen. Nem véletlen a biotechnológia kiemelt szerepe. Azt gondolom, hogy az MTA Agrárosztálya segítségével kialakulhatna egy olyan kutatóintézet-hálózati és egyetemi fejlesztési javaslat, amely megszállhatná a továbblépés zálogát jelentő szellemi bázist. Meggyőződésem, hogy most már konkrétumokról kellene beszélni és nem ötven-hatvan évre előre naponta változó ötletparádákat tartani.

Ha az ország elitje ezt a problémát nem tudja megnyugtatóan rendezni, akkor elfelejthetünk mindenféle felzárkózást, éltszínvonal-emelkedést, csak a nyomor fog egyre jobban terjedni, mint rákos daganat, amely megfojtja azokat is, akik ma még úgy gon-

dolják, hogy a nyertes oldalon állnak.

A vállalkozások kutatási kiadásai

Ma e finanszírozási szegmens csak igen kis részét teszi ki a finanszírozásnak, s középtávon sem számíthatunk arra, hogy jelentős változás következzen be. Itt három csoport van.

1. A külföldi tulajdonú nagyvállalatok nálunk vagy nem kutatnak, vagy egyes részfejlesztéseket hoznak ide. A profit egyik esetben sem marad itt, azt általában repatriálják; az esetleges itteni kutatóhelyen elért szabadalmak külföldi tulajdonban vannak, a hozzáadott érték sem itthon realizálódik. Ez annak a néhány száz kutatónak jelent megoldást, akinek nem kell elmennie itthonról, hanem itthon kaphat viszonylag jól fizető állást. Tehát ennek a hosszú távú, a magyar gazdaság versenyképességére gyakorolt hatása erősen korlátozott, de igen előnyös a nemzetközi vállalatoknak.
2. Számos külföldi nagyvállalat dolgoztat magyarországi kutatóhelyekkel és egyetemekkel. Ezek a megrendelések az adott intézménynél és nálunk is létfontosságúak, de a hozzáadott érték itt is a külföldi vállalatnál realizálódik. A kutatási eredmény természetesen az ő tulajdona, ennél fogva az ország versenyképessége szempontjából, mivel nem itthoni termék készül belőle, csak korlátozott jelentősége van.
3. Magyarországi székhelyű és magyar tulajdonú nagyvállalat alig van, a kis- és középvállalkozások kutatási ráfordításai – tisztelet a mindenkori kivételeknek – minimálisak vagy zéró értéket adnak. Ezekről olyan kutatási megbízásokat remélni, melyeknek komoly nemzetgazdasági hatásuk van, csak nagy optimizmussal lehet, túlnyomó részüknél a napi túlélés a probléma. Ez

azért nagy baj, mert az EU-ban az állami finanszírozási arány nagyjából a magyar szinten van (0,7–0,9 %), de ott a vállalati kutatások, fejlesztések igen jelentősek. Ezért olyan kutatáspolitikára, adópolitikára van szükség, amely a fejlesztések gazdasági hasznát magyar tulajdonú vállalkozásoknál segíti, ezek jövedelme itthon marad, és jó esetben kis multikká is kinőhetnek magukat az innovatív termékek kifejlesztése után.

Kiemelt terület az agrárkutatás

Molnár Károly miniszter úr *Magyar Hírlap*-ban megjelent interjújában a lehetséges súlypontok között említette az agrárkutatást. Az agrárkutatás azért is telitalálat, mert ennek hozzáadott értéke nagyrészt az országban marad, illetve a magyar agrárparipar külföldi exportpiacainak növelését is célozná, és annak jövedelme is a hazai gazdaságot erősíthetné. Ezért erre szeretnék kicsit részletesebben kitérni. Az egyik problémát már említettem: ha minden az FVM elgondolásai szerint megy, kő kövön nem marad. Az intézményi háttérre kellene megerősíteni. Miért van erre szükség? A hollandok mezőgazdasági exportja 64 milliárd dollár évente, túlnyomórészt magas hozzáadott értéket jelentő termékkel, vetőmag, dísznövény, tenyészállat, állati termék, kutatási és mezőgazdasági szolgáltatás stb. Ez majdnem akkora, mint az ország teljes adóssága. A háromszor nagyobb agrárterülettel rendelkező Magyarország összes exportja 4–5 milliárd euró, és a kivitelen nő az olcsó tömegárú aránya. Környezeti feltételeink pedig sokszorosan jobbak. A vidéki Magyarországnak az egyik legfontosabb kitörési lehetősége az intenzív tudásigényes agrártermelés lehetne. Az intenzív gabonatermelésnek nincs szüksége emberekre. Egy ezerhektáros üze-

met megfelelő gépesítéssel négy-öt ember már ki tud szolgálni. Ma úgy tűnik, hogy a vidéki Magyarországnak nem tudunk se munkát, se jövedelmet adni – de segínyt se. A holland állam hatalmas összegeket fordít a kutatásra, a wageningeni egyetem mellett még ma is egymás után épülnek az új kutatóintézetek. És a ráfordítás kamatostul megtérül. Mi meg ugyanolyan intenzitással építünk le, ahogy a hollandok építenek. Azt gondolom, hogy nekünk sokkal inkább kellene az agrárlehetőségekre építeni távlatilag, és ennek kutatási megalapozását is el kellene végre kezdeni. Az élelmiszer ugyanolyan stratégiai cikk lesz (már ma is az), mint az olaj. Erre fel kellene készülni.

Első lépésként meg kell erősíteni az agrárkutatási és oktatási intézményrendszert. *Ez egyébként a többi ágazatra is ráférne, és ezért a kutatási ügyeket egy saját költségvetéssel rendelkező kutatási minisztérium hatáskörébe kellene utalni, az ágazati minisztériumok erre láthatóan alkalmatlanok.* Meg kell határozni azokat az állami kötelezettségeket, amelyek a mezőgazdasági hozzáadottérték-növelését távlatilag elősegítik. Ebben a munkában az MTA Agrártudományok Osztályára is számítani lehet. Ez az átmeneti időszakban (legfeljebb két év), ami ez év elejétől értendő, évi legfeljebb két-három milliárd Ft-ból megoldható; a közhasznú megrendelés létező intézmény. Ezzel párhuzamosan el kell készíteni azokat a terveket, amelyek megvalósítása a szükséges termelési értéket létre tudja hozni; itt a biológiai alapoktól az élelmiszerbiztonságon át az agrárgazdaság szabályozásáig mindent át kell tekinteni. Ezekre a munkákra hosszú távú megrendelésekkel kell az adott kutatóintézeteket, kutatócégeket, egyetemi tanszékeket megbízni. Nagyjából az agrárkutató cégek költségvetésének felét kellene tartós közhasz-

nú megbízások keretében folyósítani, a másik felét viszont pályázati források formájában kellene rendelkezésre bocsátani. A Gabonatermesztési Kutató Kft. (ez lett az FVM Gabonatermesztési Kutató Intézetből; még ma is az ország legnagyobb agrárkutatóhelye) nulla forint állami támogatással működik, ennek ellenére világszínvonalú munkát végez, s a gabona élelmiszerbiztonsági kutatások egyik legfontosabb központja a világon. Ha egy megbízás vagy pályázat nem jön be, a kutatást forráshiány miatt fel kell számolni. Nagyon nehéz ilyen körülmények között megtartani a tehetséges fiatalokat. Ha a nemzetközi vállalatok magyar képviselőivel tárgyalok, volt kollégák ülnek velem szemben.

Itt az a javaslatom, hogy az agrárpályázatokat lényegesen át kell alakítani. Itt a milliárdos vagy ennél is nagyobb összegű pályázatok, amelyek felét vállalkozóknak kell felvenniük, nem igazán hatásosak. Több ilyen projekt kidolgozásában vettünk részt. Nem a vállalkozások jöttek, hogy nekik fejlesztenivalójuk van, hanem a kutatóintézetek ke-resték meg a vállalatokat. Nekik erre tapasztalati háttérük nem volt, a pályázatot gyakorlatilag a kutatók írták meg, ők formálták a pályázatokat úgy, hogy a vállalkozások is megtalálják benne számításukat. Nem arról van szó, hogy ezt a formát fel kellene számolni, de számukat lényegesen csökkenteni kell. Emellett itt igen nagy a kísértés a döntéshozók befolyásolására (máshol is). *Nemzeti agrárstratégia híján pedig a döntések eleve esetlegessé válnak.* Ezek mellett a korábbi GAK-pályázatoknak megfelelő rendszert kellene visszahozni, amikor egy pályázat három-négy évre ötven-kétszázmillió közötti összegre pályázhattott, ahol a vállalkozói szféra arányát nem kellett rögzíteni, ha a téma olyan, akár anélkül is elvégezhető lenne a munka. Ez a rendszer

biztosíthatná, hogy a valóban nagy kutatásigényű vállalati projektek megvalósulhassanak, de a kisebb költségű, de hasonlóan fontos kutatási feladatokat is el lehessen végezni, s az ország kutatóbázisát ne dróton rángassák. Ez a kutatási pénzek jobb felhasználását is biztosítaná. Ez azért is fontos, mert ma alig néhány agrárcég van, amely elegendő tőkével rendelkezik, s ráadásul mindenki ezeket próbálja beszervezni. Nagyon sok olyan téma van, amelynek nincs közvetlenül gyakorlati eredménye, nehezen tudok elképzelni például olyan agrárüzemet, amelyik a levélrozsda kórokozók rasszmezogozását kutatja, holott a rezisztens fajták előállításához ezekre az információkra szükség van.

Mi lehet a fenti közhasznú megrendelések és pályázati ráfordítások forrása? Úgy vélem, hogy a cégek innovációs járulékáiból begyűj-

tött pénzt kellene erre a célra fordítani. Ez azt jelentené, hogy pályázatokra valamivel kevesebb jutna a majdani kutatásügyi minisztérium, illetve a jelenlegi NKTH költségvetésében, viszont ezzel meg tudnánk őrizni az alapot, amely hosszú távon képes az ország kutatási kapacitásait megőrizni és fejleszteni. Persze ez csak egy lehetőség, más megoldás is elképzelhető. Egy azonban biztos. Ha nem lépünk gyorsan, a még meglévő kutatóhelyeknek kiváló esélyük van a privatizációra, már csak ingatlanjaik miatt is. És senki se gondolja, hogy az új tulajdonosokat más is érdekelné.

Kulcsszavak: tudományfinanszírozás, pályázat, intézményfenntartás, nemzeti kutatási stratégia, agrárkutatás, kutatásfinanszírozási reform

